

DELAVSKA

PRAVICA

Glasilo krščanskega delovnega ljudstva

Izhaja vsak četrtek pop.; v slučaja u praznika dan poprej — Uredništvo: Ljubljana, Miklošičeva c. — Nefrankirana pisma se ne sprejemajo

Posamezna številka Din 150 — Cena: za 1 mesec Din 50, za četrte leta Din 150, za pet let Din 300; za inozemstvo Din 70 (mesečno) — Oglas: po dogovoru

Oglas, reklamacije in naročila na upravo Delavskega zbornice, Miklošičeva cesta 22, I. nad. Telefon 2265. Štev. čekovnega računa 14.000

Mane Tekel Fares

Sedanja družba je v krizi zaradi tega, ker je otemnel dar spoznanja in pa, ker nima volje, da bi dobro spoznano uveljavila dosledno in brez kompromisov.

Znamenje današnjega časa je, da se vrši telesno in duševno propadanje v masah. Vsak pojav ima svoj vzrok. Tudi ta. Najbolj značilno je pa to, da družbo ne vznemirjajo taka dejstva. Resne ljudi gotovo. In če raziskujemo globlje, bomo našli, da je nastala vseobčja kriza radi tega, ker ne živi človeštvo v skladu z božjo ustavo. Ta ustava nima le verskega značaja, ampak obsega tudi jasna določila za ureditev gospodarskega in družabnega življenja.

S tem, da je zavrgla družba Boga, je šla tudi preko njegovih postav. Toda nikoli ni človeštvo teptalo božjih postav brez kazni. To resnico dokazuje in spričuje zgodovina. Nič manj pa sedanje družabne razmere same.

Šest dni delaj. Bog je postavil delo za versko dolžnost. Nihče ni bil izvzet od te zapovedi. Družba je pa uveljavila načelo, da je dovoljeno, da živi kdo brez dela in da drugi delajo zanj. Edino na ta način je bil omogočen nov, modern kapitalistični družabni red, ki je uničil srednje solidne stanove in jih pogljal med proletarijat. Ker je človeštvo odklonilo delo kot družabno obveznost, je postalo suženj obresti in predmet izkoriščanja in izupavanja.

Največji zločin je pa zagrešil kapitalizem nad človeštvom s tem, da je izrinil ženo ven iz družine ter jo pogljal v tovarne in druge obrate v boj za kruh. S tem je bila žena vržena iz svojega najlepšega prestola, ki ga more imeti človek v družbi. Bila je pogljalna iz svojega družinskega in materinskega kulturnega kroga. Iz tega je nastalo zlo za ženo samo, pa tudi za človeštvo. Žena v javnem boju za eksistenco ni mogla ohraniti tiste intimne in priscrne ženskosti, ki je bila od nekdanj največji njen okras in obnem njena najidealnejša tajna. Propadala je in še propada. Vedno bolj izgublja na svojem spoštovanju, ki ji pripada kot ženski.

Družba je le tedaj zdrava, če ima poleg drugih predpogojev dobre in krepostno vzgojene člane. Najnaravnejšo vzgojo pa dajejo družbi družine. S tem, da je pogljal kapitalizem ženo iz družine, je oropal človeštvo najboljših, najzanesljivejših, najbolj prikladnih in obnem pa najbolj pozhrtvalnih učiteljev in vzgojiteljev. Velika večina človeštva je prišla v korist minimalnega procenta izžemovalcev in izkoriščevalcev ob svoje temelje, izgubila domače ognjišče in vsoto tisto poezijo, ki odseva iz domačega ognjišča pod vodstvom matere. Proletarski otrok je postal že ob zibelki otrok ceste.

Kako naj vzdržuje tak otrok vse teške udarce življenja, vojenega od te kapitalistične družbe? Največja ironija je, da zahteva tista družba, ki kviri človeštvo, zlasti mladino, v masah, da bi naj imel proletarijat vse najlepše poteze na sebi, da skoraj svetniška udejevanja. Toda kako? Pravijo, da je v Nemčiji brezposelnih, torej brez kruha, okrog 700.000 mladoletnih med 14. in 21. letom. Kaj naj postane iz takih mladih ljudi, ki morajo biti na cesti? Isti pojavi so tudi drugod. Tudi pri nas srečujemo mladoletne, razcapane in udrthih lic. Brezposelnost nujno kviri mladino.

Kljub temu družba mirno živi. Ne znajde se. Plaz propadanja pa drvi z vedno večjo brzino. V daljnih obrisih pa se že kažejo grozeča znamenja, pisana od prsta božjega... Mane — Tekel — Fares.

Rudarsko vprašanje

Nekaj let sem je med rudarji v Sloveniji, zlasti pa v revirjih TPD stalna kriza. V vsej ostroosti je izbruhnila lanskoleto in se ni prav nič omilila.

Krizo povzročajo več faktorjev.

1. Naročila premoga so nestalna. So meseci, v katerih je bilo preveč naročil, tako da so morala podjetja najemati novih delavcev. Potem so naročila skoraj momentano izostala. Tako lansko pomlad, ko so odpustili radi tega v naših rudnikih 1300 delavcev.

Nestalna naročila povzročajo deloma vremenske razmere, največji vpliv na to ima pa država kot največji odjemalec. Slednja pa sklepa le kratkoročne pogodbe, kar gotovo ne upliva ugodno na rešitev krize. Poleg tega naroča premog brez stalnega načrta. Zaradi tega so meseci, ko je veliko naročil ko so zaloge polne, izostanejo naročila in ista loge polne, izostanejo naročila in ista pesem se prične od začetka t. j. neredno delo, neredni zaslužki, čijih posledica je glad in beda med rudarji.

2. Krivdo na tem položaju nosi pa tudi družba sama, ki hoče posledice slabih konjunktturnih neprilik v splošnem prevalliti na delavstvo. Tako je tudi že sedaj odpovedala pogodbo, da bo imela proste roke napram delavstvu, kakor tudi da bi izvajala pritisk na zastopnike države pri sklepanju nove dobavne pogodbe.

Tako postopanje TPD pa ne more odobravati noben pošten in resen človek. Če pregledamo družbine zaključke, bomo mogli ugotoviti, da so dividende že več let sem stalno enako visoke. Torej mora prenašati trdote krize le delavstvo.

Tudi ostala statistika gospodarstva TPD govori za našo trditev. Ako primerjamo obremenitev tone premoga po delavskih mezdah, je znašala ista v letu 1925. največ Din 190, nato je začela naglo padati, leto za letom in se gibala med Din 60—70. V letu 1930 je znašala obremenitev Din 65 za tono.

§ 10.

Zakon o zaščiti delavcev določa, da traja delovni čas v splošnem 8 ur na dan. V slučaju, da se pa podaljša, mora plačati podjetnik najmanj za 50% višjo mezdo od redne.

Naši delodajalci so zavzeli v veliki večini odklonilno, odn. sabotažno stališče proti določilom zakona o zaščiti delavcev. Zlasti pa z ozirom na normalni delovni čas in na 50% nagrado. Lahko mirno trdimo, da več kot polovica delodajalcev ne izvršuje točno predpisov zakona v tem pogledu. Ker je tako, zavisi le od zavednosti delavstva, če in v koliko bodo izpolnjevali ta zakon njegovi gospodarji. Delavstvo se mora za uzakonjene pravice boriti korak za korakom. Takega boja je zmožno le organizirano delavstvo. Kjer ni organizacije, mora delavstvo molčati. Če je pa kdo vendarle dovolj korajžen, pa sigurno zleti iz obrata, če zahteva svoje pravice. Manjka mu namreč kritja od strnjene fronte.

Zakon o zaščiti delavcev se krši ravno z ozirom na to tako na široko, da menijo podjetniki, da sploh več ne drži. Zato je velike važnosti v tem pogledu razsodba okrajnega sodišča v Mariboru od 14. marca 1929, odnosno okrajnega sodišča z dne 21. februarja 1931.

Opekarnar Derwuschek v Lajterspergu je prišel v spor s svojim kurjačem, ker mu ni hotel izplačati 50% poviška za nadure. Da bi prišel do svojega upravičenega zaslužka je ta odstopil zadevo okr. sodišču v Mariboru. To je obsodilo podjetnika na plačilo zahtevane vsote. Ker se je Derwuschek pritožil na okrajno

Isto sliko dobimo, če pregledujemo, koliko je izplačala TPD na mezdah. Leta 1925 je izplačala 24 milijonov dinarjev, leta 1926 je padla ta vsota že na 8 milijonov, v letu 1929 je ta vsota narastla zopet na 15 milijonov, dočim je padla v letu 1930 v maju na 7 milijonov, v decembru pa na 9 milijonov. Te številke značijo, da je leta 1925 nastala velika redukcija rudarjev, kljub temu pa ni produkcija prav nič padla. Da pa ni položaj v rudnikih za družbo tako težak, kakor bi ga rada naslikala, dokazuje tudi dejstvo, da ni TPD prav nič ukrenila, da bi se zmanjšali njeni upravni stroški. Ima še vedno dva upravna odbora. Enega v Ljubljani, enega pa na Dunaju. Ravno postopanje TPD jasno obelježuje miselnost voditeljev narodnega gospodarstva, da je namreč človek radi gospodarstva, ne pa nasprotno.

3. Naša odločujoča javnost stoji v vsej tej krizi direktno ob strani. Ne pomišlja, da rudarji grozno trpe; ne pomisli, da gre pri tem za usodo toliko sinov lastnega rodu. Lansko leto so se pod pritiskom nepričakovane in hude krize sestali na banski upravi zastopniki banske uprave, delodajalcev in delavcev, da iščejo v skupnem sodelovanju izhoda iz težkega položaja. Pri tej priliki se je med drugim opozarjalo na dejstvo, da še ni izvedeno zavarovanje za brezposelnost, kljub temu, da obstoja zakonska možnost.

Rezultat te konference je bil, da se ustanovi pri banski upravi podporni fond za omiljenje takih kriz, v katerega bi prispevala podjetja, rudarji sami, banska uprava in Del. zbornica. Banska uprava bi morala izdelati tozadevni pravilnik. Do danes ga še ni.

4. Državna uprava je znižala nabavo premoga v TPD za eno šestino. Z ozirom na razmere, kakršne so, bi se naj sklenila pogodba za prejšnji kvantum.

S tem smo povedali že tudi direktive, kakšno pot naj bi krenili vsi skupaj, če hočemo, da se bo kriza omejila in spravila v normalne meje.

sodišče proti tej razsodbi, se je zadeva zavlekla do leta 1931. Okrajno sodišče je povabilo več izvedencev, med njimi tudi tajnika Del. zbornice Filipa Uratnika. Po triurni razpravi je okrajno sodišče potrdilo razsodbo okr. sodišča, poleg tega pa še obsodilo podjetnika na pravdne stroške I. in II. instance.

Ta razsodba je v gotovem oziru principielnega značaja. Sodišče je odločilo, da so določila § 10 prisilnega značaja. Torej mora podjetnik plačevati 50% pribitek brezpogojno. Vsako izbegavanje je neveljavno.

Delavstvo ima s tem podano čisto jasno smer. Svoje pravice more le zahtevati v pravem času. Potrebno je njegovo sodelovanje. Brez sodelovanja interesirancev ne funkcionira namreč noben, pa naj bo še tako dober zakon.

Članstvo socialnega zavarovanja

Okrajni uradi so šteli meseca novembra 1930 članov 617.743, nameščenske bolniške blagajne za 27.892, SUZOR tedaj 645.635. Po okrajnih uradih je uvrščenega največ delavstva in sicer 106.842 v 12 mezdni razred, torej ena šestina, v nameščenskih blagajnah pa 18.000 tedaj dve tretjini. Seveda pa ne pokažejo številke nameščenskih blagajn prave slike o nameščenskih plačah, ker je gotovo polovica nameščerstva zavarovana pri okrajnih uradih.

Stališče delodajalcev napram socialnemu zavarovanju

Vsaka stvar ima dobre in slabe strani. Delavstvo je odločno odklanjalo revizijo zakona o socialnem zavarovanju, ker je dobro vedelo zakaj. Pristopilo se je k reviziji kljub temu in posebna komisija je izdelala osnutek novega zakona. Ministrstvo za socialno politiko je pozvalo oba tabora, delavce in podjetnike, da podajo svoje mnenje o tem osnutku. Mi zase smo takoj v začetku podali svoje stališče. V zadnji številki smo priobčili stališče zakonitih zastopnikov delavskega razreda — delavskih zbornic. Delavstvo pa mora tudi vedeti, kako so preцениli osnutek novega zakona delodajalci in kakšne smernice dajejo. Industrijske in obrtne zbornice iz cele države so imele konferenco od 2. do 5. febr. Na tej konferenci so se združile do enotne spomenice na ministrstvo za socialno politiko.

V glavnem zahtevajo:

1. Vse ustanove socialnega zavarovanja se morajo poenostaviti, da se upravni stroški čim bolj znižajo. Na ta način bi bilo omogočeno, da bi pristopila država k izvedbi starostnega zavarovanja. Bremana za socialno zavarovanje so previsoka, zato naj bi se prispevki znižali s tem, da bi se eliminirale razne birokratske formalnosti; črtale naj bi se razne podpore, ki niso absolutno utemeljene itd. Novi osnutek ne zadovoljuje zahtev gospodarskih krogov.

2. Bremana so se zvišala, ker predvideva novi zakon prispevek 5—7% zavarovane mezde. Tudi baza za prispevek je povečana, ker so predvideni novi mezdni razredi. Najvišji določa 80 Din zavarovane mezde. Poleg tega ima osnutek v načrtu izvedbo zavarovanja za slučaj onemoglosti, starosti in smrti, kar pomeni za narodno gospodarstvo v času najtežje krize neznosno breme. Zato ni sedanji moment ugoden za izvedbo tega zavarovanja.

3. Nežgodno zavarovanje tudi ne more zadovoljiti gospodarskih krogov. Prvič se je obdržal sistem kapitalnega kritja, mesto porazdelitve. Tudi v tem se ni upošteval predlog podjetnikov, da bi se meja delanezmožnosti, za katero se ne daje renta po 10% nekoliko(?) zvišala.

4. Podjetniki zahtevajo podjetniške blagajne. Osnutek gre preko njih.

5. Popolno avtonomijo okrajnih uradov.

6. Tudi država mora prispevati za izvedbo socialnega zavarovanja.

7. V upravi se mora ohraniti načelo paritete, katero istotako ukinja osnutek.

8. Osnutek predvideva tudi razne preventivne mere v svrhu izvedbe socialnega zavarovanja. Te določbe naj popolnoma izpadejo iz delokroga okrajnih uradov in naj se preneso na državne oblasti.

9. Zamudne obresti so previsoke, ker se določa, da morajo biti za 3% višje kakor pri Narodni banki.

Iz teh zahtev je razvidno, da niso gospodarski krogi prav nič navdušeni, da bi dobilo delavstvo moderno socialno zavarovanje. S tem seveda ne trdim, da predvideva osnutek novega zakona tako zavarovanje. Ravno nasprotno. Ako bi se izvedel, bi bilo delavstvo potisnjeno nazaj v pogledu socialnega zavarovanja za kakih 20 let.

našnja dejanja?! — Delavstvo si pa naj zapomni, da si bo izvojevalo svoje pravice le v združenju, ki bo močno po številu in zavesti članstva, ne pa v hlapčevstvu in mevžanju. Pravijo, da je pri nas bil rojen slovenski pisatelj Cankar. Tako malo pa poznamo, da je spisal on »Hlapca Jernej«, ki je iskal pravico. Vsak naj skuša prebrati to knjigo in kdor bo sprevidel, da je tudi Jernej, naj vstopi v naše vrste. — Živela organizacija! — Opekarski delavec.

Iz neorgan ziranih raionov

Fram. Z ozirom na poziv v zadnji »Del. Pravici« se oglašam in sporočam o socialnih razmerah pri nas. Naš kraj in naša okolica se polagoma razvijata v industrijski kraj. Industriji je povzročila vojna, pa tudi pojvone razmere so vplivale na to. Imamo kar tri tovarne za namizno olje, ki so precej razvijte. Tudi poljedelskega delavstva je precej, zlasti vinarjev. Kljub temu nimamo nobene organizacije. Pa ne zaradi tega, da ne bi bile potrebne. Nasprotno. Socialne razmere pri nas so naravnost žalostne. Toda delavstvo je nezavezdano.

Viničar zasluži pri svoji hrani na dan: Moški 3.75 Din, ženska 2.50 Din. Po nekod Din 7.50. To so namreč socialne razporeženi vinarjadniki. Človek se čudi, da morejo ti ljudje sploh živeti.

Tovarniški delavci istotako tarnajo čez slabe plače in dolgo delo. Še celo v nedeljo in praznikih morajo delati. Edino sredstvo za zboljšanje položaja bi bilo, da bi se delavstvo organiziralo. — Delavec.

H. Fram. Vprašanje: Ali je dovoljeno nadurno in nedeljsko delo v obratih, ki spadajo pod zakon o zaščiti delavcev?

Odgovor: V smislu § 12 zak. o zaščiti delavcev je prepovedano vsako nedeljsko delo pomož. osebj v vseh podjetjih, ki spadajo pod zakon o zaščiti delavcev. — Izjeme so navedene v § 14 in 15.

Nadurno delo, t. j. preko 8 ur na dan, je dovoljeno samo izjemoma in sicer pod pogoji, ki jih vsebuje § 8. zakona o zaščiti delavcev. Vsako nadurno delo morajo lastniki podjetij plačevati najmanj s 50% povejška. Glej § 10. omenjenega zakona.

Če so v kakem podjetju nerednosti v tem pogledu, naznani Jugoslov. strok. zvezi ali pa Inspekciji dela. Splošne navedbe ne zadostujejo, ampak se morajo navesti poedini slučaj, podprti s pričami. Le take akcije morejo imeti zaželen uspeh.

Doma in po svetu

Konferenco o brezposelnosti v naši državi je sklicalo ministrstvo za socialno politiko. Zastopana so bila gospodarska ministrstva, delodajalska zbornica in centralno tajništvo delavskih zbornic. Kakor je izjavil socialni minister Preka, je namen konferenc, da dajo praktične smernice in pobude za omiljenje brezposelnosti. Ta je postala tudi že pri nas v vseh delih države brez razlike razmeroma zelo velika. Kajti če ni zaposlena industrija, mora pešati tudi kmetijstvo in obratno. Tako so prizadete vse pokrajine in državi, čisto agrarne in bolj industrijske. Izmed vseh udeležnikov je iznesel stvarne ugotovitve in ustvarljive predloge edinele zastopnik delavstva dr. Topalović. Konstatiral je, da je pri nas brez posla okoli 100.000 delavcev, prištetih pa moremo še člane družin brezposelnih. Na ta način se število tistih, ki trpe pomanjkanje in bi jim bilo treba pomagati, veča kot podvoji. Kljub temu, da je še nedavno meščansko časopisje pisalo, da pri nas brezposelnosti sploh ni, nas to vprašanje danes močno tepe. Po naših mestih, trgih in vaseh vlada brezposelnost, v denarnih zavodih in bankah pa je čez 2 milijardi dinarjev narodnega premoženja, ki leži tam čisto brezplodno. Če bi se ta ogromni kapital investirjal v industrijo in poljedelstvo ali razne ljudstvu koristne in potrebne nprave, pri nas brezposelnosti ne bi bilo. Zastopniki raznih ministrstev so istotako podajali poročila o gospodarski krizi in nezaposlenosti. Konferenca dosedaj še ni ničesar sklenila.

Javne molitve za preganjane Slovence in Hrvatke v Italiji so predpisali vsi jugoslovanski škofje na praznik sv. Jožefa. V svojem pozivu navaja predsednik jugoslovanskega episkopata nadškof dr. Anton Bauer, da so preganjani Slovence in Hrvatke v Italiji prav tako kot kristjani v Mehiki in Rusiji. Našim krvnim bratom se prepoveduje in onemogoča moliti Boga v slovenskem jeziku; preganjajo se slovenski in hrvatski duhovniki. Poziv ugotavlja, da se vrše ta nečloveška preganjanja v osrčju kulturne Evrope od strani po nacionalističnem, šovinizmu zaslepljenih državnih oblastnikov. Zato pozivajo škofje vse ljudstvo k molitvi. — Italijansko časopisje je zaradi tega poziva sila razburjeno in divje napada jugoslovanske škofje.

Dr. Korošec je začel kot konorarni profesor predavati na kmetijski fakulteti v Belgradu o zadružništvu.

O krizi lesne industrije je sklicalo anketno ministrstvo za šume in rude. Sestanki se nadaljujejo.

Vse nemške strokovne organizacije so po svojih predstavnikih predložile pretelki teden predsedniku republike in vladni obširno spomenico o sedanji gospodarski krizi s posebnim ozirom na obupni položaj delavstva. Zastopniki so opozorili na naraščajočo zniževanje plač delavcev in nameščencev in na številne redukcije v vseh strokah. Opozorili so vlado na veliko odgovornost in nalogo, da kolikor more omili bedo, v katero je tiranih toliko nemških državljanz. Predsednik Hindenburg je odgovoril, da bo storil, kar bo v njegovi moči in poskrbel, da bo tudi zvezna vlada ukrenila vse potrebno, da se odvrne najhujše. Kanceler Brüning in delavski minister Stegerwald sta izjavila, da sedanja vlada ne bo dopustila nobenih bi-stvenih okrnitev delavskih zakonov, čeprav

so podjetniki to že opetovano zahtevali od nje.

Brezposelnost v Franciji nameravajo po zamisli državnega gospodarskega sveta odpraviti takole: Najprej bodo izgnali vse inozemce in zaprli meje, tako da ne bo mogel noben delavec več v Francijo. Podjetnikom naj se prepove delavci — francoske seveda — odpustiti. Sestavi naj se primeren program, da se spravi gospodarstvo zopet v pogon. Nazadnje naj se industrijski delavci, ki so izgubili delo, pošljejo na delo na kmete, da se tako prepereči tudi najemanje inozemskih sezonskih poljedelskih delavcev.

Angleška delavska vlada ima silne težave. Z največjim naporom se ji je posrečilo pred nekaj tedni ukiniti zakon, ki omejuje svobodo gibanja strokovnim organizacijam. Te dni pa je doživela udarec, ki je tudi ta njen uspeh razrušil. S 37 proti 31 glasovom je namreč sprejela parlamentarna komisija spreminjalni predlog, ki ne označuje za kazniv prestopok le generalne in vsake politične stavke, ampak sploh vsako večjo stavko in mezdno gibanje. Proti vladi, in za ta predlog je glasovalo polovico liberalcev, ki so tako prelomili koalicijo. Angleške strokovne organizacije izjavljajo, da bodo znale odvrniti tudi ta udarec in se zanašajo na svojo moč in vpliv, ki ga imajo na javno in politično življenje. Gotovo delavstvo ne bo dopustilo, da se mu jemljejo najosnovnejše pravice. Mnogi mislijo, da so liberalci s svojim glasovanjem otvorili krizo, katere za ključki bi bili baš zanje sila porazni. Kajti prav sedaj se tudi obravnava sprememba sedanjega volilnega reda, ki protežira velike stranke. Vprašanje spremembe se je sprožilo prav na željo liberalcev. Če bi sedaj bila vlada prisiljena iti na volitve, bi bil to velik udarec za liberalce in Lloyda Georgea. Le-ta je bil tisti, ki je inavguriral dosedanje taktiko stranke, kar trde zadržanja v parlamentu. In nekateri trdijo, da pomeni

Kakšne gospodarske načrte ima Rusija?

Z ozirom na tako zvan ruski dumping, o katerem toliko beremo, ne bo odveč, če se pomudimo pri sovjetskem gospodarskem načrtu, katerega nazivljejo petletka. Sovjeti so bili prisiljeni, da so se lotili nekaj velikega. Politične razmere so v notranjosti Rusije vedno bolj napete, zunanji svet tudi ni naklonjen sovjetom in ta zunanji svet je močnejši!

Sovjeti bijejo boj za svoj obstanek. Zmagovit more biti ta boj le tedaj, če bo ljudstvo zadovoljno. Zato so se lotili sovjeti velikega gospodarskega načrta, ki je največji gospodarskopolični eksperiment vseh časov.

Kaj vsebuje načrt?

Veliki porast materialnih dobrin, vrednot in blagostanja v petih letih za 82%, industrije za 200%, istotako elektrike, prometa za 67%, poljedelstva za 35%, stanovanj za 41%. Celotno narodno premoženje naj bi znašalo leta 1933. — 127.800.000.000 rubljev. (1 rubelj je 27.50 Din), porast investicij od 26.5 na 65 milijard rubljev.

Kaj naj bi imelo delavstvo od tega?

Število mezdnih delavcev bo narastlo od 12 milijonov iz leta 1928. na 15 milijonov v letu 1933. Pravijo, da bo v kratkem primanjkovalo 2 milijona delavcev in več sto tisoč profesionistov, kljub temu da je narastlo prebivalstvo od 140 milijonov iz leta 1924. na 160 milijonov v letu 1930.

Delovni čas bo skrajšan. Uzakonjen je že sedaj 7 urnik. V praksi je izveden že v težki industriji in rudarstvu. Leta 1933. pa naj bi delali v rudarstvu 5.92 ure, v petrolejski industriji 6.66, v stavbni industriji 6.37, v tekstilni 6.89 ure na dan. Predviden je petdnevni tednik, ki bo skrajšal delovni čas za dve uri na teden in omogočal na mesec 6 dni prostih.

Dvig narodnega bogastva bo imel za posledico dvig plač, ki so znašale že leta 1928. v razmerju s plačami iz leta 1913. 130%. Novi načrt predvideva v letu 1933 novo zvišanje in sicer za 70%. Če se to zgodi, bi bili ruski delavci bolj plačani kakor pa ameriški kvalificirani delavci. Plače naj bi bile brez vseh odbitkov, ker padajo vsi davki in zavarovanja v breme podjetij.

Poljedelstvo.

Poljedelstvo organizira država. Podlago tvorijo kolektive. Država podpira odnosno ustanavlja kreditne, izvozne, prodajne in produktivne zadruge. Načrt predvideva, da bo do konca leta 1933. nad 90.000 kolektiv v nad 30 milijoni ha zemlje. Zemljo obdelujejo s traktorji, čijih vrednost naj bi bila ca 1 milijard rubljev. Vpeljanih bo nad 1000 novih traktorskih in strojnih stacij. S tem upajo skrajšati delovni čas tudi v poljedelstvu na 8 ur, nasprotno pa dvigniti produkcijo in z njo tudi izvoz do velike višine.

to glasovanje zmago desnega krila stranke, ki se nagiba bolj h konservativcem in je močno protivna Lloydu Georgeu. Če so je razlage pravilne, tedaj bo imela Anglija letošnjo pomlad ostro volivno borbo.

Pogodbo o pomorski oborožitvi so sklenile Anglija, Francija in Italija. V pogodbi so si izgovorile, koliko in kakšnih vojnih ladij more imeti zasukrat vsaka izmed njih, koliko križark, rušilcev, podmornic itd. Ta pogodba naj bi bila nekaj zaključek svoječasne londonske pomorske konference, ki je trajala več tednov. Anglija, Amerika in Japonska so se tedaj pogodile na ta način, da si nekako pustijo svobodne roke, seveda v nekem okviru. Najhujša je bila borba med Francijo in Italijo, ker je slednja trdovratno zahtevala, da se ji prizna ravnopravnost s Francijo. Sedaj je Italija od te zahteve popustila in je za 150.000 ton pod Francijo. Angleži so spretno izbrali to nasprotstvo, tako da jim ne bo treba ojačevati svojih sil v Sredozemskem morju. — Torej nič govora o kakni razorožitvi, o iskrenem pobotanju med dosedaj tako nasprotnimi si silami; nič govora o miru. Tudi ta pogodba ne pomeni zblizanja med narodi. Da je to naše naziranje pravilno, nas podpirajo izjave tistih, ki prisostvujejo tem in podobnim svetovnim dogodkom v neposredni bližini. Naravnost osupniti moramo, če vidimo, s kakšno hladnokrvnostjo piše o dosedanjih mirovnih in razorožitvenih pogodbah glasilo angleške delavske stranke »Daily Herald«. Tako je pisal ta list 17. januarja 1931: »Imamo Kellogov pakt, imamo pogodbo o Društvu narodov, imamo pa pravtako brodovja, vojske na suhem in bojna sredstva v zraku. In vse to oznanja svetu, da niti ena vlada ne misli, da bi bile te pogodbe kaj več kot »kosi papirja«; da ni niti ene vlade, ki je voljna zaupati svojo varnost tem pogodbam.« Tako piše glasilo angleške vlade. Mi pa naj si zapiramo oči pred resnico?

Ruski proračun predvideva za leto 1931 dohodkov za 32 milijard rubljev, 13.5 milijard naj bi dala socialna podjetja. Davkov predvideva za 11 milijard, od teh jih odpade 9.3 na kolektive.

Kaj naj rečemu k temu načrtu?

Mi prav nič, ker ga ne poznamo od blizu in ker nismo v Rusiji. V tem pogledu smo navezani na mnenja raznih strokovnjakov in gospodarskih strokovnih organizacij. V začetku je svet zmajeval in bil zelo skeptičen, napram realnosti tega načrta. Zadnje čase se je pa pričelo mnenje menjavati. Precej povoda za to so dali tudi lanski dogodki na svetovnih tržiščih, katere je Rusija nenadoma preplavila s svojimi cenovnimi produkti.

Francoski reparacijski strokovnjak Parmentier, ki se je ravnokar vrnil iz Rusije s študijskega potovanja, javlja v »Matinu« od 20. februarja t. l., da se je petletni gospodarski program posrečil od 70—80%.

Jugoslovanski Lloyd od 15. februarja 1931 prinaša izjavo znanega češkoslovaškega državnikra Kramaja. Opozarja, da pomeni uspeh petletke največjo nevarnost za svetovno ekonomsko konsolidacijo. Zato je treba gledati odprti očmi in se ne zanašati na kakršnekoli vesti ruske emigracije.

Zadnja številka »The Economist«-a se tudi peča z realizacijo petletke in pravi med drugim: Po najnovjših podatkih kaže petletka v drugem letu svojega izvajanja velik napredek...

Vrednost produkcije prekaša ono iz leta 1926/27 za 25%, v številkah za leto 1930 — 30.500.000 rubljev. Zlasti težka industrija je pokazala velike uspehe. Železna industrija je na IV. mestu svetovne produkcije...

Recimo, da se posreči načrt gospodarske obnove Rusije. Če, bo to dokaz, da morejo tudi v sedanjih razmerah države odločilno poseči v razvoj in smer narodnega gospodarstva v splošno dobrobit. Tudi, če vse to drži, ne bodo sovjeti ušli eni nevarnosti, ki grozi vsakemu režimu, namreč so izpustili iz vidika, da ni glavno obnova gospodarstva, ampak da je nad njo obnova duš. Če ne bodo vzgojili značajev, ki se bodo mogli ustavljeti vabam svojega jaza in ki ne bodo poznali žrtve za skupni blagor, bo njihovo gospodarsko delo nepopolno. Bo le odložilo še eno, višjo obnovo.

Rešitev — kje?

Od kod to, da primanjkuje dela in jela milijonski množici? Ali je svet res preobljuden? Ali kruha primanjkuje? Kaj naj odgovori krščanski socialist na ta vprašanja? Popolnoma isto, kot govori materialističen socialist — **dobrine sveta niso pravilno razdeljene**. Delavec ni deležen vsega svojega zaslужka. —

Krščanski socialist gre do temelja vprašanja ter pravi: Bog nas je poklical na svet z enakimi pravicami in dolžnostmi. Pravica do življenja je božji temeljni zakon, pred katerim se mora vse vkoloniti. Zato pravimo: Tudi delavec mora živeti, pa naj bo delovni trg tak ali tak. Brezposelnost podpore niso, ali vsaj ne bi smele biti podpore, ampak so izplačilo upravičenega deleža po krivdi sedanjega družabnega reda nezaposlenega delavca. Ali je sodobna liberalna družba sposobna uveljaviti pravico do življenja vsem svojim državljanom? Ali je mogoč njen duševni preokret? Meni se zdi — da ne. Rešitev vidim le v katoliški cerkvi — ona ni ustanova le za oni svet — ampak tudi tačasni, prehodni. Zato se mi zdi, da more le katoliška cerkev rešiti socialno vprašanje v celtem obsegu za vse vernike vseh držav brez brutalnih revolucij. Katoličani morajo sami med seboj vzeti v roke gospodarsko plat socialnega vprašanja — druge plati se bodo sporedno razvijale in reševale. Vse vernike je treba, da prešine zavest, da morajo svoje sobrate, ki so v potrebi, podpreti, ne le z miloščino, ampak v toliko, kolikor zadostuje, da se čuti vsa verna krščanska družina eno. Naš sociolog je rekel: socialno vprašanje je predvsem versko vprašanje. Zato slutim, da ima tukaj svoje prvo polje cerkev in da bo morala zagrabiti vprašanje tam, kjer se začne, to je na gospodarski osnovi ali z drugo besedo družbo urediti tako (predvsem katoliško družbo), da bo vsak vernik imel in užival pravico do primerne življenja. — Pogodbe med državami in katoliško cerkvijo bi morale že temeljiti na tej osnovi.

Ali je to resnost?

Zadnja številka glasila socialistične mladinske kulturne organizacije »Svoboda« podaja svojim somišljenikom pod naslovom »Katoliški jezuit in socializem« oceno znane Cathreinove knjige »Sozialismus in Katholizismus«. V tej kritiki navaja nekatere odstavke iz te knjige. Na koncu pa pristavi: »Naj kar vsak sam oceni to merodajno katoliško stališče...« Vse tako izveni, kakor da bi bili vsi katoliški sociologi in ostali katoličani, zlasti ker trdi ocenjevalec, da je spisal Cathrein to knjigo po višjem cerkvenem nalogu, izraziti nasprotniki socialnega pokreta.

Mi tega ne bi navajali, ko ne bi videli v tem prikrite zlobe, da udari kritik po katoličanih, potem pa naj bodo trditve resnične ali ne.

Ocenjevalec mora namreč vedeti, da je Cathrein sociolog, ki ni nikoli imel posebnih simpatizerjev, danes pa celo ne. Zakaj pa ne navaja sociologov Vogelsangove in Kettelerjeve šole? Socialno vprašanje ni enostransko vprašanje. Od njegove rešitve zavisi bodoča ureditev družbe. Če bo to vprašanje slabo in polovičarsko rešeno, bo trpelo le človeštvo. Zelo omejen je tudi, ki misli, da socialno vprašanje reši le marksizem. Resni in globoki marksisti se dobro zavedajo vse peze nalog socializma. In priznavajo, da ga sami ne zmerejo. Zato hočejo mobilizirati vse faktorje, ki odločilno vplivajo na usmeritev človeštva v smislu socializma. In katoliške cerkve ne prištejvajo med najzadnje in najšibkejše faktorje.

Seveda od liberalno navdahnjenih in špispurgarsko omejenih socialistov ne moremo kaj takega pričakovati. Ti bodo vedno videli rešitev socialnega vprašanja v tem, če imajo priliko, da usekajo po kakšnem farju ali po katoličanih.

Zopet ponavljamo svoje staro geslo: Med delavske voditelje le resne in značajne ljudi.

To in ono

Občni zbor »Delavske posojilnice, r. z. z. o. z. v Celju«, bo dne 17. marea 1931 ob 8 zvečer v tajništvo Jugoslovanske strokovne zveze, Delavska zbornica, Celje, Razlagova ul. 5, s sledečim dnevnim redom: 1. Poročilo načelstva. 2. Potrjenje računskega zaključka za leto 1930. 3. Volitev načelstva. 4. Volitev nadzorstva. 5. Poročilo o izvršeni reviziji. 6. Slučajnosti.

Občni zbor Mariborskega konzuma se vrši v smislu zadružnih pravil, čl. 34 in 48, dne 12. marea ob 19 (7) zvečer v prostorih JSZ, Koroška cesta 1, v Mariboru. Dnevni red: 1. čitanje in odobritev zapisnika, 2. čitanje revizijskega poročila, 3. poročilo načelstva, 4. poročilo nadzorstva, 5. odobritev bilance 1930, 6. volitev načelstva in nadzorstva, 7. slučajnosti. Vabimo vse člane, da se obnege zbra sigurno udeležte.

Knjižnica Delavske zbornice v Ljubljani je v februarju izposodila 2.110 obiskovalcem 5.125 knjig, od teh 578 znanstvenih in 4547 leposlovnih, odnosno 2242 slovenskih, 292 srbskohrvatskih, 2561 nemških in 30 drugih knjig. Dohodkov od prometa je bilo 10.938 dinarjev. Novih članov se je vpisalo 65.

Knjižnica Delavske zbornice v Mariboru je v februarju izposodila 1011 obiskovalcem 1857 knjig, od teh 48 znanstvenih in 1809 leposlovnih, odn. 625 slovenskih, 128 srbskohrvatskih, 1069 nemških in 35 drugih knjig. Dohodkov je bilo 3244 Din. Novih članov se je vpisalo 37.

Promet v obeh knjižnicah je bil znatno višji nego v lanskem februarju in decembru.

Dan na dan tožimo o težkih časih. Različna so pota in načini, po katerih hočemo do izboljšanja. Vse preveč radi pa iščemo vzrokov tam, kjer jih niti ni ali pa so šele posledice prejšnjih, temeljnih napak. Za raziskovanje je treba priprave in časa, miru in znanja. Ker člani JSZ in čitatelji »Pravice« vsega tega nimamo, bomo hodili s hvaležnostjo poslušat priznanega govornika, vseučiliškega profesorja iz Ljubljane, ki nam bo o pravem vzroku vsega zla in težkih časov govoril z le njemu prirojeno doslednostjo in zanosom od 18. do 25. marca vsak večer ob 8 v mariborski stolnici. Vabljeni vsi, posebno moški!

Zlata poroka. Na pustno nedeljo sta praznovala zlato poroko delavski veteran Josip Zajc in njegova žena Marija. Zajc je bil tkalski mojster v bivši ljubljanski predilnici. Ko je ta prenehala, so se pričela za njega slabi časi. To je običajna pot delavstva. Slavljenecema se je rodilo 15 otrok. Kljub vsem sta še oba čila in živita v najlepši slogi. Zelimo jima, da bi dočkala v tej lepi slogi še veliko let.

Proslava 40-letnice „Rerum novarum“

Na željo sv. stolice se bo vršila v Rimu mednarodna slovesna proslava 40 letnice Leonove okrožnice »Rerum novarum«. Te proslave se udeležijo tudi Slovenci, saj je ravno okrožnica Leona XIII. »Rerum novarum« bila ena osrednjih točk naših katoliških shodov in je temelj krščansko socialističnega gibanja, ki se pri nas vedno bolj živo uveljavlja.

Splošni program slovesnosti je:

14. maja: Ob 9. uri v lateranski baziliki sv. maša. Po sv. maši položitev venca na grob Leona XIII. in odkritje spominke plošče romanja.

Popoldne bo na dvorišču palače apostolskih uradov proslava 40 letnice okrožnice »Rerum novarum«, govorili bodo delegati raznih narodov.

15. maja: Ob 9. uri bo papeževa sv. maša v vatikanski baziliki. Opoldne pa skupna avdijska.

16. maja: Imajo narodi proslave po lastnem programu.

Točnejša navodila in pojasnila sporoči odbor posameznim interesentom oz. jih bo objavjal v listih. Kdor se namerava udeležiti romanja naj naznani to takoj »Pripravljalnemu odboru za proslavo 40 letnice »Rerum novarum«, Ljubljana, Miklošičeva cesta

22/1. Obenem naj pošljejo Din 50 za izkaznico, do 15. aprila najkasneje pa ves znesek t. j. Din 1250.— v katerem je vsieta vožnja iz Ljubljane do Rima in nazaj hrana in stanovanje.

Za sedaj je gotovo tole: Iz Ljubljane se odpeljemo dne 12. maja dopoldne in se vozimo direktno v Rim. Iz Rima odidemo 16. maja zvečer v Padovo, kjer bomo imeli v cerkvi sv. Antona skupno sv. mašo. Nato si ogledamo Benetke in naslednje jutro 18. maja se vrnemo v Ljubljano.

Vsak udeleženec mora imeti potni list, ki ga dobi pri sreskemu načelstvu, vizum na italijanskem konzulatu prekrbri pripravljalni odbor.

Tudi Slovenci hočemo pokazati, da vidimo rešitev sedanjih razrvanih socialnih razmer v oživotvorjenju načel, ki jih je že pred 40 leti podaril papež Leon XIII.

Krekova mladina

Trbovlje. Naša Krekova mladina je uprizorila zadnjo nedeljo dramo v treh dejanjih »Sinovo maščevanje«, in burko »Mutasti muzikant«. Kljub slabemu vremenu je bila dvorana Kat. prosvet. društva na Dolu docela polna. Nastopili so večinoma novi igralci, ki so svoje vloge rešili precej povoljno. Kličemo jim le polagoma z delom naprej, z resnostjo in požrtvovalnostjo se delo in znanje povečuje, ki bode vam mladeem. le v vašo korist.

Razno

Industrija stekla. Mednarodni urad dela v Zenevi preiskuje, če bi bilo možno, da se osnuje mednarodni dogovor v svrhu vpljevanja enotnega sistema v steklarski industriji. V ta namen skuša dobiti poročilo o položaju raznih tovarn v Belgiji, Nemčiji in Češkoslovaški. V tozadevno komisijo je bil imenovan za krščansko internacionalo tov. Martin Fromm, Berlin.

Prometne zadeve. Konec marca t. l. bo zborovalo v Zenevi pod okriljem mednarodnega urada dela predsedstvo za transport in tranzit. Kršč. socialna zveza je imenovala za člana tov. Fensky-a iz Berlina.

Med življenjem in smrtjo. Dnevnik krmarja Albanova. Iz rušične preložil B. Vdovič. Izdala Družba sv. Mohorja v Celju. Knjiga stane za ude: broš. 27 Din, vezana 36 Din. Za neude: broš. 36 Din, vezana 48 Din. — Knjiga obravnava resnične dogodke mornarjev in potnikov, ki so odrinili na škonarju »Anac« pod poveljstvom poročnika Brusilova v Sibirsko morje, da pridejo skozi Bernigovo cesto nazaj v Evropo. V Karskem morju pa je ladjo zagrabil led, iz katerega se ni mogla rešiti. Po dveh zimah se je odločil krmar Albanov, da pride peš do suhe zemlje. Pridružil se mu je še 13 ljudi. Po strahovitih naporih sta dosegla cilj le krmar in še en tovariš. Usoda ladje pa še do danes ni pojasnjena. — Knjiga je nadvse zanimiva, zlasti pa za mladino. Jo toplo priporočamo.

Pridobivaj novih članov za Jugoslovansko strok. zvezo!

vojno z vsemi njenimi vzvišenimi in ogabnimi posledicami. Vasi so bile skoraj prazne, možkega pa nikjer nobenega; vsi mornarji so morali na vojne ladje. Bog vedi, kje so sedaj, morda v Dardanelah ali na Grškem... Mnogo jih je padlo pri Dixmunu. Na otoku je bilo čedalje več velikih črnih rut, kakršne nosijo vdove.

V La Fossej so prvi Amerikanci delali velikanski prostor za hidroavijone. Male Noirmoutinke so takoj pohitele gledat vrle mladeniče, ki so jih prišli branit iz daljnega Novega sveta.

Skozi morsk rokav pri Fromentinei so se Yholdyjevi prepeljali z ameriško obrežno ladjo. Vodil jo je lep, visok in resen častnik, ki je vprašal Dominika, ko so stopali s krova:

»Ali odhajate na vojno?«

»Da.«

»Naravnost na bojišče?«

»Upam, da.«

Častnik ga je pozdravil tako, da se je jasno videlo kako spoštuje moža, ki gre v smrt za svojo domovino.

»Preklican kol zabiti!« se je togotil ujec, ko so se oddaljili od brega. »Kaj ga briga, kam gre kdo! Ali je on na bojišču, a?«

»Seveda je!« odvrne Dominik, »ker se vojskuje na morju.«

»Ho-ho-ho, zdaj si pa prav povedal, zdaj!« se porogljivo zasmee ujec. »No, na takšno bojišče greš tudi ti čisto lahko! To si pa zadel, to!... O marsičem sem že premišljeval, ampak to mi pa še ni prišlo na misel!... Prebito, kje je vendar oni zli duh, ki vam v najhujšem trenutku šepne pravo besedo!...«

»Toda, ujec, ne pozablajte, da jaz nisem mornar in da bom moral lepo med pešce!«

»Ljubi moj, ali ne veš, da so pešci tudi — na morju?... Sicer pa te spravim tja, kamor boš sam hotel... Čemu pa imam toliko znancev in prijateljev v Nantesu in v Parizu? Dandanes že tako gre vse edino po raznih zvezah in priporočilih.«

»O, vse pa zopet ne!«

»Ti kajpada ne vidiš drugega razen onih, ki po vlakih trobijo svojo »Marsseillese« (francoska državna pesem) in »Madelono«... Jaz pa rajši poslušam molk onih, ki mirno molčijo... Vidiš od takih se uči in take posnemaj! Zopet ti ponavljam, da sta na svetu dve vrsti ljudi: prvi so

Doslednost?

Po svetovni vojni se je po svetu razpasla »bela kuga«. Tudi našim slovenskim krajem ni prizanesla. Poglavar sv. Cerkev je v svoji veliki skrbi ne le za katoličane, ampak za ves človeški rod, izdal obširno okrožnico, v kateri razpravlja o svetosti zakona ter z vso odločnostjo svari pred današnjo moderno boleznijo — »belo kugo«. Tudi »Slovenec« je v par uvodnih člankih komentiral to okrožnico, kar je pač umestno ter hvale vredno.

Toda, žal, da sem v istem listu čital inserat, ki se glasi (glej »Slovenec« z dne 1. februarja 1931):

»Lepo stanovanje dveh sob, kuhinje in vseh pritklin, se odda stranki brez otrok ali z odrastlimi takoj ali pozneje.«

Tu se kaže velika trdosrčnost hišnih gospodarjev, ki se boje, da bi bili diskomodirani radi nedolžnih otročičkov, ki so Jezusu najljubši. Ne oporekam, da se dobe tudi zlobni otroci, ki bi utegnili delati škodo hišnemu gospodarju. Pomisli naj pa dotični gospodar, da bodo morali škodo povrniti itak starši dotičnih otrok.

Vse obsodbe vredno je pa celo to, da »Slovenec«, ki je katoliški dnevnik, sprejema in prinaša take inserate. Kje pa je tu doslednost? Na eni strani odločno pobija »belo kugo«, na drugi strani pa s takimi inserati marsikateri zakonski par navda z mislijo: »Čemu naj rodimo otroke, saj potem ne bom dobil stanovanja; saj celo »Slovenec« inserira »Odda se stanovanje stranki brez otrok.«

Dolžnost katoliškega lista je torej, da zavrne takovrstne inserate.

Proč s kompromisi, proč z dvojno moralo!

Radio

»Deutsche Welle« si letos ogromno prizadeva, da izboljša svoj program, zlasti da dvigne nivo predavanj svoje radio-univerze. Poizkušajo se rešiti monotonije ciklov predavanj in napraviti spored bolj živahen. Večina predavanj bo zanimala brez nadaljnega ogromno večino poslušalstva. Predmet predavanj so kar najbolj aktualna vprašanja: poljedelstvo, gospodarstvo, kriza, brezposelnost, stroj, mladina, propad družine. Ministri in odlični vseučilišni profesorji bodo govorili o teh stvareh in tako izpopolnili običajne cikle predavanj. Vrh tega pa se je stvarilo po vsej državi nad 500 skupin poslušalcev, ki pod strokovnim vodstvom poslušajo skupno ta predavanja ter nato po vsakem debatirajo. T. L. R.

Služba božja vsak dan.

Znamenita postaja Kalundborg bo pričela v kratkem prenašati vsak dan iz stolnice v Kopenhagenu službo božjo. Kaj poreko k temu izvestni krogi? — TRL.

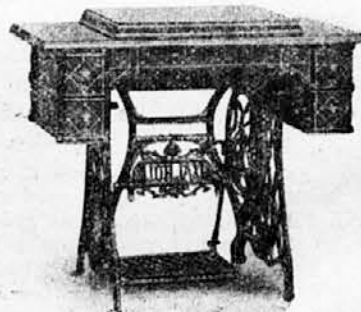
Poljski kmetovalski radio

Poljski poljedelski minister je dovolil kredit 20.000 zlatih za društva kmetijske mladine, ki naj si za ta denar nabavijo sprejemne aparate, da z njimi slede poljedelskim uram v radiu. T. L. R.

Za slušalke!

Glasbeniki so se dolgo časa upirali radiu, nele ker je pomenjal zanje ekstenčno nevarnost, marveč tudi zato, ker je šestokrat zelo spačil ne samo glas, ampak tudi vsako simfonično glasbo. V zadnjem času pa se je to nekam izpremenilo. Sprejem se je izboljšal in tudi elektrodinamični zvočnik je dosti pripomogel k čistemu sprejemu. Kljub temu se čujejo glasovi, češ, da naj resni ljubitelji glasbe resne, zlasti simfonično glasbo poslušajo s slušalkami. S slušalkami ti ni zasiguran samo izredno čist sprejem, marveč si z njimi varen tudi vseh zunanjih motenj. S slušalko na ušesih se zapreš vsem glasovom zunanjega sveta in se udaš zgolj božanskemu svetu glasbe... V dobi elektrodinamičnega zvočnika torej klic k povratku!

Šivalni stroji izborna konstrukcija in elegantna izvršitev iz lastne tvornice. 15 let. garancija

Vezenje se poučuje pri nakupu brezplačno

PISALNI STROJI „ADLER“

KOLESA iz prvih tvornic, Dürkopp, Strya, Nero

PLETILNI STROJI vedno v zalogi

Posamezni deli koles in šivalnih strojev

Da je se tudi na obroke

Čeniki franko in zastoj

IVAN JAX in sin

Ljubljana, Gosposvetska c. 2

Pierre l' Ermite:

63

Kako sem ubila svojega otroka

»Saj me razumeš, ljuba Lolitica, kajne?« ji je dokazoval in branil svojo zadnjo odločitev, ker je vedel, da je s tem uničena vsa njegova moška čast, če še tukaj popusti. »Zadnjič sem se vdal ujec, da se nisem oglasil za dobrovoljca, ker tega prav za prav nisem bil dolžan storiti. Kadar pa me bodo poklicali, tedaj pojdem brez odlašanja! Vsak Francoz mora iti, če ne ga lahko imenujemo podleža in propalico!«

»Seveda, seveda!... Vendar je razlika, kam greš...«

»Kam greš! Tja moraš iti, kjer je boj, to se pravi naravnost na bojišče!«

»In kljub temu ne gredo vsi na bojišče. Na lastne oči vidiš, koliko jih čisto po pravici ostane v zaledju.«

»Pa ne takih kot sem jaz!... Samo ob sebi se razume, da takšne pošljejo na bojišče, kakor hitro so dovolj poučeni v vojaških zadevah.«

»Kaj se dolgo učijo?«

»Dva do tri mesece.«

»Če pa dobiš od poveljnika ukaz, da ostaneš v zaledju?«

»Mladih nikdar ne pošiljajo v zaledje.«

»Ko bi pa le katerega, saj izjema potrjuje pravilo?«

»Takega vojaka že vnaprej zaničujem!« vzkipi Dominik in nemirno stopa po sobi gori in doli. Nato se naglo obrne k Loliti:

»Bojim se, da se bo ujec spet kaj vmešaval!«

»Ne vem.«

»Ampak, sedaj se pa ne bom dal! Presneto, da ne! Samo tega te prosim, Lolita, nikar se z njim ne postavljaš proti slavi našega imena!«

Lolita je molčala.

Dominikov polk je bil v Nantesu. Ko je štirinajst mesecev po začetku vojne prišla vrsta nanj, so se zmenili, da ga Lolita, mati in ujec pospremito naravnost v mesto.

Potovali so po znani poti skozi Gueriniere, La Fosse in Challans. Povsod je bilo čutiti žalostno